

Mgr. Petra Horská, *Výukové cíle muzejní edukace jako prostředek rozvoje funkční spolupráce školy a muzea*, disertační práce, Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, Praha 2016, 169 stran, 7 příloh (s. 170 – 182), vedoucí práce PaedDr. Nataša Mazáčová, Ph.D.

Posudek oponentky

Díky existenci vysokoškolských pracovišť, která od počátku nového tisíciletí zajišťují v České republice studijní programy v oboru muzejní a galerijní pedagogiky, přibývá v posledních letech rovněž počet kvalifikačních prací, jež se zabývají problematikou spolupráce školy a muzea na poli výchovy a vzdělávání. Shodou historických okolností a personálního zajištění uvedených programů převaha těchto prací čerpá především z bohatých zkušeností oborově didaktických výzkumů výtvarné pedagogiky, případně aplikované muzeologie.¹ Disertační práce Petry Horské *Výukové cíle muzejní edukace jako prostředek rozvoje funkční spolupráce školy a muzea* se však v tomto ohledu aktuálním trendům do značné míry vymyká a to hned ze dvou důvodů.

Jak napovídá název práce samotné, autorka téma spolupráce muzea a školy nahlíží především z obecně pedagogického hlediska, detailně pak zkoumá funkci a význam edukačních cílů, které pro ni představují neuralgický bod, od něhož se odvíjejí možnosti formálního vzdělávání v paměťových institucích. Jakkoli se tedy Petra Horská v teoretické části práce dotýká rovněž otázek z ranku muzeologického či muzejně didaktického tázání, problematiku muzejní edukace nahlíží – na rozdíl od valné většiny dosavadní české muzejně či galerijně pedagogické produkce – prizmatem navýsost pedagogickým.

Druhým důvodem, proč lze disertační práci Petry Horské považovat na poli současné české muzejní a galerijní pedagogiky za ojedinělou, je orientace empirické části studie na historickou tematiku. Autorka zcela v souladu s hlavními cíli své práce zaměřila vybrané metody kvalitativního pedagogického výzkumu (párové hloubkové rozhovory, případová studie na pomezí akčního výzkumu) na mapování výukových cílů muzejní edukace z hlediska očekávání učitelů základních škol a dále na analýzu výukových cílů konkrétního edukačního programu, doplněnou návrhem jeho možné inovace. Díky profesnímu zázemí autorky se však

¹ Srov. např. K. CHARVÁTOVÁ, *Pěstování vztahu ke kulturně historickému dědictví jako součást počátečního vzdělávání: východiska, zkušenosti, výhled*, *Marginalia historica* 6/1, 2015, s. 65 – 83.

místem výzkumu stala expozice Národního muzea *Křižovatky české a československé státnosti*, která je instalována v Národním památníku na Vítkově. Společným jmenovatelem převážné většiny respondentů (s jedinou výjimkou) první fáze výzkumného šetření je aprobace v oboru učitelství dějepisu. Tématem analyzovaného edukačního programu pak historické skutečnosti, které charakterizují padesátá léta 20. století v Československu. Přidanou hodnotou disertační práce *Výukové cíle muzejní edukace jako prostředek rozvoje funkční spolupráce školy a muzea* tak je autorkou samou kupodivu téměř nereflektovaný přínos na poli oborové didaktiky dějepisu.

Pro pisatele řady dnešních didaktických studií, kteří se mnohdy značně autoritativně vyslovují k problematice výuky moderních a soudobých dějin, aniž by však disponovali alespoň základními znalostmi z pedagogiky, by mohlo být vskutku přínosné, pokud by se seznámili přinejmenším s empirickou částí a závěry obhajované studie. Petra Horská zde z pedagogického hlediska metodologicky příkladně, zároveň však pro historiky velmi srozumitelně dokládá, nakolik se (kmenovými učiteli) očekávané a (muzejními pedagogy) zamýšlené výukové cíle v rámci reálného muzejního programu nejen obtížně sledují, ale především dosahují. Řada zamýšlených cílů (např. rozvoj kritického myšlení nebo metakognitivních znalostí) zůstává podle autorčiných zjištění účastníkům programu skryta, jiné (zejm. afektivní) se ani přes proklamované záměry muzejního pedagoga nedaří naplňovat (viz kap. 3.5 *Shrnutí a diskuse k druhé fázi výzkumu*, s. 142 – 151).

Petře Horské se tak povedlo, byť zatím jen na ploše jedné případové studie, detailně analyzovat didaktické obtíže, kterým tradičně čelí muzejní edukační programy nabízené školám (viz s. 74 – 87). Robustní teoretický základ, který autorka vytváří na základě přehledu obecně i muzejně pedagogické literatury, české i anglosaské provenience, slouží k identifikaci a přesné formulaci výzkumných otázek, stejně jako k vymezení hranic výzkumného pole. Díky profesní obeznamenosti autorky s aktéry i terénem výzkumu jsou ovšem teoretické úvahy smysluplně korigovány. Také proto lze metodologickou i empirickou část práce považovat za velmi přínosnou, neboť dokáže i na malém, zároveň však reprezentativním vzorku ilustrovat příčiny obecněji rozšířených jevů.

V tomto ohledu je disertační práce Petry Horské následováníhodným příkladem, opět nejen na poli (muzejní) pedagogiky, ale také oborově didaktických výzkumů. Empirická část práce pak snese i přísná měřítká mezinárodní komparace. Koncepti a realizaci prezentovaného výzkumného šetření bezpochyby pozitivně ovlivnily anglosaské inspirace, zejména publikace britského Výzkumného centra pro muzea a galerie Univerzity v Leicesteru

(viz s. 69 – 74). Disertace Petry Horské však podle mého soudu ob stojí i ve srovnání s ranými studiemi amerického historika Sama Wineburga, který poučen pedagogickou psychologií, začal již v osmdesátých letech 20. století konfrontovat učitele a didaktiky dějepisu s výsledky empirických šetření, jež do konce století zpochybnily jednu tradovanou představu o „efektivní“ výuce dějepisu za druhou.²

Cílem oponentského posudku pochopitelně není předpovídat autorce předkládané disertační práce analogickou akademickou kariéru založenou na kriticko-výzkumné reflexi stávající muzejně didaktické praxe. Pro naplnění smyslu posudku úplně postačí, když se tímto směrem budou ubírat diskusní otázky k obhajobě: Ve kterých ohledech shledáváte největší slabiny, pokud jde o práci muzejních pedagogů s výukovými cíli? Měli by mít podle vašeho názoru učitelé základních škol příležitost zapojit se do formulace výukových cílů muzejní edukace? Nakolik je podle vašeho mínění možné a užitečné používat v muzejním prostředí pro obsah muzejní edukace termín „kurikulum“?

Závěr:

Disertační práce Mgr. Petry Horské *Výukové cíle muzejní edukace jako prostředek rozvoje funkční spolupráce školy a muzea* je po obsahové i metodologické stránce zcela v souladu s oborem pedagogiky. Autorka na jejím základě prokázala schopnost samostatné a originální tvůrčí práce a splnila tak požadavky standardně kladené na disertace z tohoto oboru. Podmínkám doktorského řízení předložená práce vyhovuje rovněž z hlediska formálního i grafického zpracování. Práci proto doporučuji k obhajobě a navrhuji klasifikaci „prospěla“.

V Praze dne 20. října 2016

PhDr. Hana Havlůjová, Ph.D., v. r.

² Blíže viz S. WINEBURG, *Historical Thinking and Other Unnatural Acts. Charting the Future of Teaching the Past*, Philadelphia 2001.